

ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО

УДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ЗБІРНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ПРАЦЬ

Таврійський державний агротехнологічний
університет імені Дмитра Моторного

**Удосконалення освітньо-виховного процесу
в закладі вищої освіти**

збірник науково-методичних праць

**Запоріжжя
2024**

УДК 821.161.2.09 (062.552)

У45

Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти: збірник науково-методичних праць / Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного. Запоріжжя : ТДАТУ, 2024. Вип. 27. 478 с.

Рекомендовано до друку Вченою радою

*Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного
протокол №11 від 28.06.2024 р.*

Редакційна колегія:

Кюрчев С.В., д.т.н., професор, ректор ТДАТУ (головний редактор); Ломейко О.П., к.т.н., доцент, перший проректор (заступник головного редактора); Шарова Т.М., д.філол.н., професор, начальник ННЦ; Панченко А.І., д.т.н., професор, проректор з наукової роботи; Галько С.В., к.т.н., доцент, декан факультету енергетики та комп'ютерних технологій, Колокольчикова І.В., д.е.н., професор, декан факультету економіки та бізнесу; Іванова І.Є., к.с.-г.н., доцент, декан факультету агротехнологій та екології; Кувачов В.П., д.т.н., професор, декан механіко-технологічного факультету; Шокарев О.М., к.т.н., доцент, в.о. керівника ННЗУП; Землянська А.В., к.філол.н., доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук.

У збірнику подано матеріали науково-методичної конференції ТДАТУ «Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти» (31 травня 2024 р., м. Запоріжжя).

Публікації присвячені питанням розвитку вищої освіти в умовах дистанційного навчання, використання інноваційних технологій в освітньому процесі, неформальної освіти та її ролі в підготовці майбутніх фахівців, упровадження результатів наукових досліджень з пріоритетних напрямів у фахову підготовку здобувачів освіти технічних спеціальностей, провідним тенденціям суспільно-гуманітарної та економічної освіти.

Збірник буде корисним науково-педагогічним працівникам, учителям-практикам, аспірантам та здобувачам вищої освіти.

Статті опубліковано мовою оригіналу

Адреса редакції: 69600, ТДАТУ, пр-т Соборний, 226,

м. Запоріжжя, Запорізька обл.

e-mail: nnc@tsatu.edu.ua

Навчально-науковий центр університету

© Автори публікацій, 2024

© Таврійський державний агротехнологічний
університет імені Дмитра Моторного, 2024

ЗМІСТ

Кюрчев С.В. <i>Виклики дистанційного навчання в переміщених університетах</i>	7
Агеєва І.В., Ортіна Г.В., Нехай В.В., Плотніченко С.Р., Вороніна Ю.Є. <i>Вплив цифровізації на трансформацію неформальної освіти в економічній сфері</i>	21
Арестенко Т.В., Кукіна Н.В., Шквиря Н.О. <i>Нові методи та технології навчання у ЗВО</i>	34
Аюбова Е.М., Ганчук М.М., Скиба В.П. <i>Використання веб-інструментів для дослідження біорізноманіття при викладанні екологічних дисциплін</i>	44
Болтянський Б.В., Болтянська Л.О. <i>Дистанційна освіта в умовах воєнного стану</i>	54
Вертегел В.Л. <i>Самостійна робота студентів в умовах дистанційного навчання»</i>	62
Вороніна Ю.Є., Нехай В.В., Ортіна Г.В., Плотніченко С.Р., Агеєва І.В. <i>Підходи до патріотичного виховання в освітньому процесі</i>	68
Герасько Т.В. <i>Формування світогляду фахівця-агронома за викладання навчальних дисциплін «Еколого-біологічне рослинництво» і «Органічне садівництво»</i>	74
Голуб Н.О. <i>Неформальна освіта: проблеми та перспективи</i>	80
Горбова Н.А., Єфіменко Л.М., Кукіна Н.В., Кравець О.В., Кюрчева Л.М. <i>Формування андрогенної компетентності державних службовців</i>	85
Дьоміна Н.А. <i>Сучасні особливості викладання вищої математики на інженерних спеціальностях</i>	91
Дяденчук А.Ф., Галько С.В. <i>Розвиток навичок моделювання та аналізу сонячних енергетичних систем за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення</i>	97
Єременко Д.В., Єременко Л.В. <i>Генеza та розвиток самонавчання у сучасній вищій освіті</i>	106
Єременко Л.В., Єременко Д.В. <i>Критерії педагогічної ефективності особистісно-орієнтованих технологій навчання</i>	113

Єфіменко Л.М., Горбова Н.А., Кукіна Н.В., Кюрчева Л.М., Кравець О.В. <i>Застосування контекстного навчання при професійній підготовці магістрів</i>	123
Землянська А.В., Землянський А.М. <i>Актуальні технології трансляції гуманітарного знання</i>	129
Зімонова О.В. <i>Особливості роботи викладача щодо підвищення грамотності студентів на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) у ЗВО</i>	140
Зімонова О.В., Шлєіна Л.І., Ісакова О.І. <i>Культура мовлення майбутнього фахівця в умовах місцевих говорів</i>	146
Зінов'єва О.Г. <i>Імітаційне моделювання в освітньому процесі підготовки ІТ-спеціалістів</i>	153
Ісакова О.І., Шлєіна Л.І., Зімонова О.В. <i>Сучасна освітня парадигма: філософський аспект</i>	159
Коваленко О.І. <i>Інститут кураторства як складова виховних технологій при формуванні особистості студента у закладах вищої освіти</i>	168
Ковальов О.О., Самойчук К.О., Гулевський В.Б., Плахотник І.Г. <i>Підвищення якості знань при стимулюванні творчої активності здобувачів</i>	178
Колесніков М.О., Пащенко Ю.П. <i>Особливості вищої аграрної освіти в Нідерландах</i>	186
Колокольчикова І.В., Шокарев О.М. <i>Проблематика дистанційного навчання у світі та Україні</i>	199
Кравець О.В., Єфіменко Л.М., Горбова Н.А., Кукіна Н.В., Кюрчева Л.М. <i>Застосування математичного апарату та інтерактивних технологій при прийнятті управлінських рішень</i>	206
Кравець О.О. <i>Використання цифрових інструментів при викладанні іноземних мов</i>	215
Кувачов В.П., Коноваленко А.С. <i>Підготовка практично орієнтованих творчих інженерів в умовах дистанційного навчання</i>	221
Кукіна Н.В., Кравець О.В., Горбова Н.А., Кюрчева Л.М., Єфіменко Л.М. <i>Цифрова трансформація: нові виклики та можливості для економічної освіти</i>	229

Кюрчева Л.М., Горбова Н.А., Єфіменко Л.М., Кукіна Н.В., Кравець О.В. <i>Удосконалення майстерності викладача вищої школи в дистанційному режимі</i>	235
Леонтьєва В.В., Кондрат'єва Н.О. <i>Концептуальні засади та комплексна стратегія інформатизації вищої освіти: шлях до конкурентоспроможних фахівців у системі глобального інформаційного простору</i>	241
Мірошниченко М.Ю., Чернова Г.В. <i>Сучасні технології захисту інформації: аналіз ефективності та перспективи розвитку</i>	255
Нестеров О.С., Абдуллаєв А.К., Кубрак С.І. <i>Тестування загальної фізичної підготовленості футболістів 15-17 років</i>	264
Нестеров О.С., Газаєв В.Н., Магула О.С. <i>Впровадження фітнес- технологій у загально-фізичну підготовку у футболі підготовчого періоду річного циклу</i>	271
Нехай В.В., Ортіна Г.В., Плотніченко С.Р., Агеєва І.В., Вороніна Ю.Є. <i>Основні акценти методики викладання дисциплін зовнішньоекономічного напрямку</i>	279
Ортіна Г.В., Нехай В.В., Агеєва І.В., Плотніченко С.Р., Вороніна Ю.Є. <i>Формування методологічного підходу до відтворення інтелектуального капіталу</i>	287
Пашенко Ю.П., Колесніков М.О. <i>Використання інформаційно- комунікаційних технологій при викладанні хімії під час дистанційного навчання</i>	294
Плотніченко С.Р., Агеєва І.В., Вороніна Ю.Є., Нехай В.В., Ортіна Г.В. <i>Основи кейс-технології в освітньому процесі</i>	307
Попова І.О., Квітка С.О., Чаусов С.В. <i>Формування творчих здібностей здобувача-енергетика як суб'єкта виробничого процесу</i>	313
Попова І.О., Постол Ю.О., Петров В.М. <i>Компоненти професійно- педагогічної компетентності викладача ЗВО енергетичного спрямування</i>	324
Постол Ю.О., Гулевський В.Б., Попова І.О. <i>Про формування моделі навчання та підготовки фахівців з основ енергозбереження</i>	332
Сахно Л.А. <i>Штучний інтелект у закладах вищої освіти: проблеми та перспективи</i>	340

Скляр О.Г., Скляр Р.В. <i>Переваги використання хмарних технологій в освітньому процесі закладу вищої освіти</i>	350
Супрун О.М., Симоненко С.В. <i>Стратегії відповідального застосування штучного інтелекту у вищій освіті</i>	358
Шаров С.В., Коломоєць Г.А. <i>Використання ІКТ для забезпечення рухової активності</i>	367
Шарова Т.М. <i>Систематизація даних за результатами інтелектуальних змагань засобами аналітично-інформаційної системи</i>	375
Шарова Т.М., Землянська А.В. <i>Зауваги до вивчення курсу «Українська мова за професійним спрямуванням та основи академічного письма» здобувачами освіти технічних спеціальностей</i>	383
Шарова Т.М., Ломейко О.П., Шаров С.В. <i>Штучний інтелект в освіті: свідомий вибір</i>	390
Шлеїна Л.І., Ісакова О.І., Зімонова О.В. <i>Роль академічної доброчесності у сучасній вищій освіті</i>	409
Шокарев О.М., Кукіна Н.В., Колокольчикова І.В. <i>Інструментарій дисципліни «Маркетинг та логістика» у фаховій підготовці здобувачів ОПП «Агроінженерія»</i>	415
Яцух В.О., Зоря М.В. <i>Використання соціальних мереж при отриманні вищої освіти в Україні</i>	423
Havrilenko Y., Antonova H., Tetervak I. <i>Effective forms of university cooperation</i>	435
Havrilenko Y., Antonova H., Chaplinskyi A. <i>Concept of development of ukrainian higher education in the field of cooperation with foreign countries</i>	442
Havrilenko Y., Matsulevych O., Antonova H. <i>Internationalization of higher education in ukraine. Preconditions, current state, challenges</i>	450
Kryvonos I. <i>Formation of Key Competences in Foreign Language Classes by Means of Artificial Intelligence Technologies</i>	457
Palianychka N., Verkholtantseva V., Fuchadzhy N., Chervotkina O. <i>Implementation of active and interactive learning methods in teaching the discipline «Technological equipment in the industry»</i>	464
Zinovieva O., Lubko D. <i>Analysis and prospects for the implementation of STEM education in the educational process of a higher school</i>	470

Havrilenko Y., Doctor of Technical Sciences, Professor,
Matsulevych O., Candidate of Technical Sciences, Associate Professor,
Antonova H., Senior Lecturer
Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University

INTERNATIONALIZATION OF HIGHER EDUCATION IN UKRAINE. PRECONDITIONS, CURRENT STATE, CHALLENGES

***Summary.** The problems of internationalization of Ukrainian education, especially the development of the educational services market, are characterized. The priority measures of the state policy aimed at the effective realization of the educational potential of Ukraine in the context of the internationalization of the educational system are identified.*

***Key words:** higher education, internationalization, relationship development.*

Formulation of the problem. The purposeful deployment of the process of internationalization of higher education in the world has been going on for more than a quarter of a century. During this time, the understanding of its goals, priorities, mechanisms and tools for implementation, practical consequences and expected results has changed significantly. In recent years, the internationalization of higher education at the global level has been increasingly perceived as a kind of «locomotive» for the development of not only education, but also the whole society, as an effective tool for increasing their leadership potential.

Analysis of recent research and publications. The internationalization of education puts on the agenda the problem of training qualified personnel and finding mechanisms to improve the quality and efficiency of Ukraine's education sector. According to the World Bank, the average values of the Knowledge Economy Index (5.73) and the Knowledge Index (6.33), as well as a fairly high Education and Knowledge Index (8.26), indicate that Ukraine has a certain number of universities, research institutions, and professional staff that can perform at a fairly high level. Thus, Ukraine has sufficient educational opportunities for international cooperation in education and science [1].

In today's world, the internationalization of education is becoming an urgent need for higher education institutions (HEIs), which is closely related to the problem of improving its quality. The level of quality is determined by international educational rankings. The President of Ukraine has set a goal for 3-5 domestic universities to be among the world's leading universities according to international rankings. Systematic efforts are needed from both universities and the government to create a certain number of globally competitive universities in the country. Nevertheless, according to the QS World University Rankings, four Ukrainian universities were ranked among the best universities in the world in 2013 [2].

Experts note the good potential of Ukrainian universities and point out the weaknesses of domestic universities – the citation index, academic reputation and level of internationalization. It is necessary to teach foreign students more actively, and this requires more active teaching in English [3].

Formulation of the objectives of the article. To study the current state of integration of Ukraine's educational systems into the world and European space.

Presentation of the main research material. One of the defining features of the modern world is its extraordinary dynamism, complexity and the growing interdependence of all the transformational processes taking place in it. Under such conditions, there is a growing need to strengthen partnerships and coordinate actions at the national, regional and international levels to ensure the quality and sustainability of higher education systems around the world. It is in response to this need for integrative transformation of higher education that its internationalization has begun and continues to develop intensively.

However, internationalization is not only a response to the needs of higher education development, but also to the needs of international economic, social, political and cultural integration that is growing in the context of globalization. It is also a response to the challenges of global problems of our time, which can be solved only through joint efforts of the international community on the basis of productive international cooperation, which requires the formation of modern global thinking, global responsibility, the ability to live together, and the system of global and intercultural competence in the younger generation.

International cooperation is now considered to be one of the main indicators of quality in education and science and, at the same time, one of the main tools for its maintenance and improvement. Therefore, almost all higher education institutions (HEIs) in all countries around the world are involved in

international activities and seek to expand them, while demonstrating differences in understanding its values, goals, objectives and means. Internationalization has largely ceased to be a marginal, incidental, or specialized activity and has become a more centralized, carefully organized, and thoughtful component of institutional action, and universities around the world are moving from a reactive to a proactive stance in this regard.

The indicators of such changes are:

- development of new international networks and associations;
- an increase in the number of students, teachers and researchers participating in academic mobility programs;
- increasing the number of courses, programs and qualifications that focus on comparative and international topics;
- greater emphasis on the development of international/intercultural and global competencies;
- a stronger interest in international topics and collaborative research;
- a growing number of cross-border delivery of academic programs;
- Increased extracurricular activities with international or multicultural components on campus;
- stimulating the attraction of international students;
- increasing the number of joint or double degrees;
- expansion of partnerships, franchising, offshore branches;
- creation of new national, regional and international organizations;
- new regional and national government policies and programs to support academic mobility and other internationalization initiatives.

Globalization is widely recognized as the most important contextual factor shaping the internationalization of higher education (HE). In the field of higher education, globalization has led to increased mobility of ideas, students and academic staff, and increased opportunities for collaboration and global knowledge dissemination. It has also introduced new goals, activities and actors involved in internationalization.

UNESCO's founding document «Higher Education in a Globalized Society» identifies four key aspects of globalization that directly affect higher education and its international character

- The growing importance of the knowledge society/knowledge economy;
- development of new trade agreements covering, among other things, trade in educational services;

- innovations in the field of information and communication technologies;
- the growing role of the market and market economy.

These aspects, in turn, play the role of catalysts for new phenomena in higher education, including

- Emergence of new education providers such as multinational companies, corporate universities and media corporations;
- new forms of education, including distance, virtual and direct education, provided by private companies, among others;
- greater diversification of qualifications and certificates of education;
- greater mobility of learners, programs, providers and projects across national borders;
- an emphasis on lifelong learning, which in turn leads to an increase in demand for post-secondary education;
- increased private investment in higher education services.

All of these phenomena have significant implications for higher education, in terms of quality, access, diversity, and funding. But simply stating its relationship with globalization is not enough to develop an effective IHE strategy. It is necessary to take into account that globalization is a complex, multidimensional and ambiguous process. Accordingly, the impact of globalization on the internationalization of higher education is multidimensional and ambiguous.

Globalization leads to new challenges at a time when states are no longer the sole provider of higher education, and the academic community no longer has a monopoly on decision-making in education.

New challenges include issues related to:

- access, equity, funding and quality of education;
- national sovereignty, cultural diversity, poverty and sustainable development;
- the emergence of international providers willing to trade in educational services, which brings education into the sphere of market relations and can significantly affect the state's ability to regulate higher education within the framework of the adopted state policy. Reducing the state's ability to set policy can seriously disadvantage weaker and poorer countries and benefit more prosperous countries.

The main challenges to higher education from globalization include

- commodification, associated with the transformation of knowledge and

education into an international commodity;

- commercialization as a focus on maximizing profits from the sale of educational goods;

- decrease in the quality of higher education due to its massification;

- the emergence of dishonest providers focused solely on profit;

- opportunities for fraudulent and low-quality higher education providers;

- Americanization, as leadership in higher education belongs to developed Western countries, among which the United States retains the lead.

Thus, IWE in the global context unfolds in the range of global cooperation and global competition, where the latter is gaining importance. Hence, IWE, as a response to the challenges of globalization, had to significantly strengthen the competitiveness of national education systems in the global market of educational services. Therefore, at the initial stage of globalization, the attention of theorists and practitioners was focused primarily on more active and targeted involvement of foreign students and researchers in educational institutions, and increasing academic mobility became the first priority of internationalization of university education.

IWE is manifested not only at the global but also at the regional level. Not only in Europe, but also in other regions of the world - Latin America, Africa, Asia and the Pacific - there is integration and harmonization of higher education systems on the basis of internationalization. The leaders here are Qatar, Singapore, the United Arab Emirates, and other countries that have consciously chosen internationalization as part of their national policy: they have already invited prestigious foreign universities to open campuses in their countries. But for the poorest countries in the world, where higher education institutions lack sufficient resources, access to internationalization is significantly limited. Inequalities between the higher education systems of different countries, as well as between countries themselves, have been increasing in recent decades. African universities, for example, rarely appear in rankings and league tables; their contribution to world science is measured in modest percentages.”

The main difference between IWE at the global and regional levels is that globalization is mainly an external force that is not subject to control by national governments, while regionalization, while retaining the importance of an external framework condition, is already under greater control of governments and, especially, regional intergovernmental organizations.

Since Ukraine belongs to the European region and is one of the 47 countries participating in the Bologna Process (BP), let us consider the European context of the development of the IIE in more detail.

European countries have their own specific prerequisites for IWE. When realizing the importance of the requirements of globalization, the requirement of European integration, actualized by the formation of the European Union, comes to the fore. It was the goal of building a single European Higher Education Area (EHEA) that became the defining one in the Bologna Declaration of 1999.

Internationalization, as a factor of European integration of higher education, was aimed at making the structures of higher education in Europe more compatible and comparable, qualifications and diplomas would be recognized in all EU countries, which would support large-scale student and labor mobility, and would contribute to the Europeanization of higher education to improve its quality and translate European values through it.

The European region, as a result of the EaP, has demonstrated the greatest success in developing a coherent educational policy at the regional and international levels, which has become an effective mechanism for combining the efforts of national higher education systems to address common problems of higher education itself and, through it, social problems, both those that go beyond the borders of one country and those of a national scale. In the EU countries, most of which are members of the EaP, a coherent higher education policy is being implemented, based on a number of coordinated (in terms of goals, principles, expected results) regulations – conventions, declarations, intergovernmental recommendations, communiqués of the meeting of education ministers, etc. – which together form the necessary basis for integration processes.

Conclusions. The paper presents the conceptual principles of developing a strategy and a model for self-assessment of the degree of comprehensive and integrative internationalization of higher education institutions. The latter should be developed as a component of strategic planning, take into account institutional culture and capabilities, and include both quantitative and qualitative indicators that would allow to assess the dynamics of integrating internationalization into institutional leadership and the quality of achievements.

Internationalization can become the most important resource for the development of universities, their academic, cultural and humanitarian potential, and thus for the development of the country - its human capital, intellectual, scientific, economic, political, social and cultural potential, if the process of

internationalization of higher education is effectively managed and strategically directed, constantly under the close control of all stakeholders in the educational process.

References

1. KAM 2012 «KEI and KI indexes». URL : [http://info.worldbank.org/etools/kam2/KAM_page5 .asp#c67](http://info.worldbank.org/etools/kam2/KAM_page5.asp#c67).

2. World recognition: four universities of Ukraine are included in the QS World University Rankings. URL : http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=246666625.

3. Ukrainian universities lack English and «promoted» scientists for world recognition. URL : <http://tsn.ua/ukrayina/ukrayinskim-visham-dlya-svitovogo-viznannya-brakuye-angliyskoyi-ta-rozkruchenih-uchenih.html>.

4. Antonova H.V. Distance learning: opportunities and real experience. *Improvement of the educational process in a higher education institution*. 2023. Issue 26. P. 7–12.

5. Matsulevych O., Antonova H., Hasan M. The use of interactive forms of lecture classes in modern conditions. *Development of modern science and education: realities, quality problems, innovations: materials of the IV International scientific and practical Internet conference (Zaporizhzhia, May 29-31, 2023)*. Zaporizhzhia, 2023. P. 286–290.

6. Dereza O.O., Dereza S.V. Features of training of specialists in technical specialties. *Improvement of the educational process in a higher education institution*. 2023. Issue. 26. P. 56–62.

Гавриленко Е., Мацулевич О., Антонова Г. Інтернаціоналізація вищої освіти в Україні. Передумови, сучасний стан, виклики

Анотація. Охарактеризовано проблеми інтернаціоналізації української освіти, передусім, розвитку ринку освітніх послуг. Визначено першочергові заходи державної політики, спрямовані на ефективну реалізацію освітнього потенціалу України в контексті інтернаціоналізації освітньої системи.

Ключові слова: вища освіта, інтернаціоналізація, розвиток стосунків.

Для нотаток

